

istorico per la Dalmazia», kome je glavni urednik 1926–40. U tim je časopisima objavljivao mnoge studije iz povijesti umjetnosti, arheologije, paleografije, numizmatike, geografije, toponomastike, etnografije i heraldike, rasprave iz političke i kulturne prošlosti Dalmacije.

BIBL.: (radovi iz umjetnosti objavljeni u Archivio storico per la Dalmazia), *Giovanni Pugliesich Dalmatino, ingegnere al servizio di papa Innocenzo X (1644–1655)*, 1926, I, 5; *Due quadri storici*, 1927, III, 14; *Il culto di Mithra nella regione marittima della Dalmazia romana*, 1931, XII, 68; *Un progetto dimenticato di ricostruzione del Palazzo di Diocleziano in Spalato*, 1933, XIV, 83; *Verbosca, la chiesa-fortezza e i dipinti di Tiziano*, 1933, XIV, 84; *Simeone da Ragusa, scultore dalmata del IX(?) secolo*, 1933, XIV, 92; *In onore di Luciano Laurana*, 1934, XX, 102; *Giorgio Giulio Clivio*, 1936, XX, 118; *Due stampe assai rare di Natale Bonifacio da Sebenico*, 1936, XX, 119; *Ancora delle stampe di Natale Bonifacio da Sebenico*, 1936, XX, 120; *L'arte dell'intaglio e della scultura in legno in Dalmazia da Andrea Buvina a fra Fulgenzio Bacotich (XVIII sec.)*, 1938, XXVI, 152 i 153; *Della Stemmatografia del «sedicente» dalmata Paolo Ritter*, 1939, XXIX, 173. F. Bk.

BAČ, gradić u Bačkoj, Vojvodina. Od XI. st. sjedište županije i Kaločko-bačke nadbiskupije. Utvrđeni grad Bač, okružen rječicom Mostongom, imao je osam kula, a održali su se samo obrambena kula i dijelovi bedema. — Velika crkva Uznesenja Marijina ima romaničku polukružnu apsidu (slijepi lukovi na vanjskoj strani, svjetliji i tamniji vodoravni redovi kame- na i opeke) i snažan zvonik. Podigli su je u XII. st. regularni kanonici Sv. Groba Jeruzalemskoga koji se u Baču spominju 1169. i 1188. Crkvu i samostan preuzeli su 1301. franjevci i do danas očuvali ovaj najvredniji srednjovj. spomenik kulture na tlu bačkih Hrvata.

LIT.: A. Sekulić, *Drevni Bač*, Split 1978. — L. Dobronić, *Srednjovjekovni redovi i crkva u Baču*, u zborniku: *Od Građovrha do Bača*, Sarajevo 1988. L. D.

BAČIĆ, Marcel, slikar i kritičar (Zagreb, 6. V. 1948). Završio je Akademiju u Zagrebu 1971 (F. Kulmer, M. Detoni). Izlaže od 1972. Radi crteže i grafike u kojima se na jednobojnoj podlozi odvija igra suptilnih linija (psaligrafije). Ističe redukciju, disciplinu i čistoću izvedbe. Samostalno je izlagao u Zagrebu (1972, 1974, 1977, 1981, 1982). Bavi se opremom knji- ga i časopisa, piše kritičke i teorijske radove.

BIBL.: *Pejzaž i slika, ili o učinku i biti*, ŽU, 1974, 21; *Prostor glazbe — glazba prastora*, ibid., 1979, 28; *Visual Language and Education, Kultúra és közösség* (Budapest), 1980, 6 (s J. Damjanov i D. Janda); *Redefinicija apstraktnosti ili o neintencionalnoj slici*, ŽU, 1981, 31; *Original*, ibid., 1983, 33–34.

LIT.: T. Maroević, *Marcel Bačić* (katalog), Zagreb 1981. — *Isti*, Crteži Marcela Bačića, Republika, 1989, 11–12. Ž. Sa.

BAČIĆ, Radoslav, knjižar i pokrovitelj umjetnosti (Plaški, 28. II. 1875 — Zagreb, 4. XII. 1931). Bio je trgovački pomoćnik i činovnik, 1905–19. knjižar i nakladnik u Osijeku, potom urednik i ravnatelj u izdavačkim poduzećima u Zagrebu. Zaslužan je za razvitak likovne umjetnosti u Osijeku gdje je njegova knjižara, u kojoj je vodio i lik. salon, bila središte umj. života. God. 1911. organizirao je zajedno sa »Salonom Ulrich« iz Zagreba izložbu hrv. umjetnika. Izdavao je knjige (1915–18), od kojih su neke primjer vrijedne lik. opreme u stilu secesije. Pisao je lik. kritike i članke o pučkom umijeću.

BIBL.: *Umjetnička izložba u Osijeku*, Hrvatska obrana, 1916, 52; *Izložba Vladimira Becića u Zagrebu*, Jug, 1919, 263; *Stradanje umjetnosti*, Riječ, 1928, 281; *Likovna umjetnost u Osijeku*, Jubilarni almanah Kluba hrvatskih književnika i umjetnika u Osijeku, 1929; *Ornamentika našeg pučkog umijeća i narodni vez*, Hrvatska prosvjeta, 1930, 2; *Narodno pučko umijeće*, ibid., 1931, 6.

LIT.: D. Melkus, *Salon Bačić–Ulrich*, Narodna obrana, 1911, 282. — S. Brlošić, *Likovna umjetnost Osijeka na početku 20. stoljeća*, Osječki zbornik, 1962, 8. — V. Burić, *Osječka secesijska oprema knjiga*, ibid., 1977, 16. — J. Ambrus, *Likovna umjetnost u Osijeku 1900–1940*, Peristil, 1988–89, 31–32. V. Fo.

BAČIĆ, Živko, fotograf (Zadar, 30. IX. 1946). Radi u Regionalnomu zavodu za zaštitu spomenika kulture u Splitu od 1973. Snima pojedinačne spomenike i cjeline po Dalmaciji, Kvarneru, Istri te u Francuskoj. Izlagao samostalno i na brojnim kolektivnim izložbama u Splitu (1977, 1978, 1979, 1980, 1982, 1984).

LIT.: C. Fisković, *Doprinos Živka Bačića kulturnoj baštini*, Mogućnosti, 1981, 11–12.

BAČVA, selo u zaleđu Poreča, nedaleko od Višnjana. Gotička crkva Majke Božje od Karmela, obnovljena u XVII–XVIII. st. zadržala je gotički portal; u njoj je nadgrobna ploča bačvanskoga župnika Stjepana Dekovica (1581), sa skulpturalnim ukrasom i glag. natpisom. U romaničkoj crkvi Sv. Jakova nalaze se freske domaćega majstora iz XVI. st. a na oltaru gotički reljefni drveni triptih, oslikan rad pretpostavljenog majstora Motovunjanina Alvisea Orsa (sred. XVI. st.).

LIT.: Lj. Karaman, *O srednjovjekovnoj umjetnosti Istre*, HZ, 1949, str. 125. — A. Mohorovičić, *Problem tipološke klasifikacije objekata srednjovjekovne arhitekture na*

području Istre i Kvarnera, *Ljetopis JAZU*, 1957, 62; — I. Perčić, *Zidno slikarstvo Istre* (katalog), Zagreb 1963; — B. Fučić, *Glagoljski natpisi*, Zagreb 1982. Ma. Š.

BAČA, Robert, kipar (Zagreb, 19. IX. 1949). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1974 (I. Sabolić). Bio je suradnik Majstorske radionice A. Augustinčića. Bavi se skulpturom i keramikom nefigurativnih oblika, asocijativnih značenja i naglašenih volumena (*Drvo*, 1971; *Šuma*, 1975). Radi umnoženu sitnu plastiku, multiple i porculanske objekte u boji. Samostalno izlagao u Zagrebu, Samoboru, Sesvetama i Sisku.

LIT.: M. Baričević, *Robert Bača* (katalog), Sesvete 1985.

Ma. B.

BAČE, Frano, slikar i grafičar (Pakoštane kraj Zadra, 3. X. 1911 — Zagreb, 28. V. 1993). Završio Akademiju u Zagrebu 1934 (V. Becić, M. Tartaglia). Predavao crtanje u Beloj Crkvi, na Partizanskoj gimnaziji u Zagrebu (1945–48) i u Prokuplju. Od 1956. profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, gdje vodi specijalni odjel za grafiku. Prvi put izlagao u Splitu 1935. na skupnoj izložbi u Galicijevu salonu. Njegovi brojni radovi stradali su od bombardiranja u Beogradu (1943) i požara u Zagrebu (1956). Bavi se freskom (Dom narodnog zdravlja u Garešnici; atrij crkve na Dobrome, Split), uljnim slikarstvom (*Ribari na Kornatima*, 1938; *Mali Makedonac*, 1942; *Cetinje*, 1946), grafikom i ilustracijom (O. Župančić, *Ciciban*), opremom knjiga (J. Franičević-Pločar, *Gluha zvona*) i obradom metala. Tiskao je nekoliko grafičkih mapa (*Grafika Dalmacije*, 1939; *Bodulke*, 1947; I. G. Kovačić, *Jama*, 1948).

Ma. B.

BAČIĆ, Boris, arheolog (Pazin, 9. I. 1912 — Pula, 6. VIII. 1991). Studirao klasičnu filologiju u Ljubljani. God. 1947–67. direktor Arheološkoga muzeja Istre u Puli. Vodio arheol. iskapanja pretpov., ant. i srednjovj. lokaliteta u Istri.

BIBL.: *Starohrvatsko groblje u Žminju u Istri*, SHP, 1958; *Prilozi poznavanju prahistorijske gradinske fortifikacije u Istri*, *Adriatica praeistorica et antiqua*, Zagreb 1970.

LIT.: V. Jurkić, *Bibliografija radova Borisa Bačića*, *Histria archaeologica*, 1979, 1. — K. Mihovilić, *Boris Bačić (1912–1991)*, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, 1991, 3.

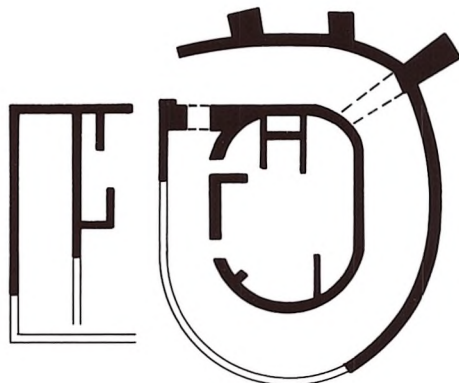
B. K. M.

BAČINA, selo kraj Ploča. Na položaju *Sladinac* su ostaci ant. zidova i mozaika rim. naselja *Praetoria*. U Sladincu je otkrivena i starokršč. bazilika iz VI. st. Kraj ruševina crkve Sv. Andrije nalazila se nekropola stečaka, uglavnom sanduka i ploča.

LIT.: J. Medini, *Makarsko primorje u antici*, Makarski zbornik, 1970. — I. Fisković, *O ranokršćanskim spomenicima naronitanskog područja*, u djelu: *Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka*, Split 1980, str. 213. N. Ci.

BADANJ, ruševine u Vinodolu blizu Crikvenice, vjerojatno stražarnice (IV. st.) ili pribježišta (VI. i VIII. st.). Frankopanski utvrđeni grad, poslije se razvija u župni centar; uništen potresom 1321. Ovalna je tlocrta, a sačuvani su ostaci gradske jezgre, ophodnoga prstena i utvrde.

LIT.: Gj. Szabo, SG. — R. Matejčić, *Gradina Badanj kod Crikvenice*, *Jadranski zbornik*, 1976–78.

BADANJ, tlocrt gradine

BADENSKA KULTURA, eneolitička kult. pojava nazvana po nalazištu *Königshöhle* kraj Badena nedaleko od Beča (druga pol. 4. tisućljeća). Rasprostirala se od Bodenskoga jezera do Transilvanije te od Češke do Save i Dunava na jugu. Pripadala je stočarskomu nomadskom stanovništvu koje je živjelo u naseljima zemuničkoga tipa. U Baranji, ist. i sr. Slavoniji otkriveno je više nalazišta te kulture: *Beli Manastir*, *Sarvaš*, *Vučedol*, *Borinci*, *Donja Vrba*—*Salos*. Osnovno obilježje keramičkih proizvoda je sjajna, crna polirana površina. Među posudama različita oblika ističu se vrčevi s visokim trakastim drškom, izduljenim cilindričnim vratom i lukovičastim recipijentom, vretenaste amfore (tzv. *Fischbutte*), bikonične

zdjele i kruškolike amfore. Urešene su urezivanjem, ubađanjem ili plitkim kanelurama. Nalazi peći za taljenje rude, kalupa i posuda za lijevanje metalnih predmeta (Donja Vrba – Saloš), kao i pojedinačni nalazi bakrenih sjekira, šila i bodeža, svjedoče o razvijenom kovinarstvu. Među prilično siromašnom antropomorfnom plastikom izdvajaju se dvije osebuje stilizirane plosnate ženske figure iz Vučedola.

LIT.: R. R. Schmidt, Die Burg Vučedol, Zagreb 1945. — K. Vinski-Gasparini, Iskapanje prethistorijskog naselja u Belom Manastiru, Osječki zbornik, 1956. — S. Dimitrijević, Badenska kultura, u: djelu: Praistorija jugoslavenskih zemalja, III, Sarajevo 1979. — T. Težak-Gregl, Prilog poznavanju metalne produkcije badenske kulture, Opuscula archaeologica, XI–XII, Zagreb 1987. — Ista, O problemu idolooplastike u badenskoj kulturi, ibid., XIII, Zagreb 1988. T. T. G.

BADIJA, otok u Pelješkom kanalu, uz obalu Korčule. Spominje se u srednjem vijeku kao »insula Scti. Petri« po istoimenoj predromaničkoj crkvi koja je uništena; kasnije naziv Otok potiskuje Badija. Sudeći po nalazu neolitičkih noževa, bio je naseljen još u prapovijesti, a najviše nakon dolaska bos. franjevaca 1392. Samostan Gospe Milosrdne, monumentalni je arhit. sklop, dograđivan u nekoliko navrata. Sastoji se od velike crkve propovjedničkog tipa skulpturalno obogaćenog pročelja, zvonika i klaustura na kojima su korčulanski majstori izveli raskošno klesane, ukrase u gotičko-renesansnom stilu. Glavna zgrada za stanovanje prema moru imala je ugaono istaknute lođe, a sa sjev. strane crkvi je po nacrtu Mlečanina G. Massarija u XVIII. st. dodana barokna kapela, izrazite konstrukcije i velebrne prostorne zamisli. Unutrašnjost stilskih zdanja popunjavana je radovima domaćeg i stranog podrijetla. Ističu se skupina drvenih skulptura Raspeća, djelo J. Petrovića iz 1457, drvena korsa sjedala s renesansnim intarzijama, rad Šimuna iz Cavtata iz XVI. st. i gl. oltar s baroknim kipovima po predlošku A. Tiralija iz 1722. U samostanskoj knjižnici nalazila su se i dva globusa V. Coronellija. Kulturna i umjetnička baština samostana nalazi se danas na različitim mjestima, a građevni sklop preuređen je u ugostiteljski centar. — Vrh brijega iznad samostana je crkva Sv. Katarine, građena u gotičko-renesansnom slogu XV–XVI. st. Na obližnjem otočiću Lučnjaku otkrivena je ranokršć. crkva iz V. st. a na susjednom Planjaku također natpis iz ranog kršć. doba.

LIT.: C. Fisković, Franjevački samostan na »Otoku« kod Korčule, Novo doba, 1935, 300. — V. Foretić, Otok Korčula u srednjem vijeku, Djela JA, 1940, 36. — I. Fisković, Kulturno-umjetnička prošlost Pelješkog kanala, Split 1971. — Ista, Prijedlog za kipara J. Petrovića, Peristil, 1965–66, 8–9. — J. Belamarić, Franjevačka crkva i samostan na otoku kod Korčule, Prilozi – Dalmacija, 1983. I. Fis.

BADOVINAC, Marko, samouki kipar (Žumberak, 1771 – Križevci, 1851). Bio je grkokatolički svećenik, župnik u Mrzlom Polju, rektor sjemeništa i kanonik u Križevcima. U dobi od šezdeset godina počeo je raditi križeve i prstenje, poslije rezbari u drvu ljudske likove. U kamenu je modelirao autoportret (Povijesni muzej Hrvatske).

LIT.: Znameniti i zaslužni Hrvati, Zagreb 1925, str. 15. — Lj. Babić, Umjetnost kod Hrvata, Zagreb 1943, str. 42. — M. Schneider, Portreti 1800–1870, Zagreb 1973, str. 15–16. VI. Mć.

BADURINA, Anđelko, povjesničar umjetnosti (Lun na Pagu, 2. X. 1935). U Zagrebu je završio Teološki fakultet (1963) i Filozofski fakultet (1968) te doktorirao 1974. Od 1969. radi u Institutu za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu. Proučava iluminirane rukopise, ikonografiju i sakralnu arhitekturu. Osnovao je i postavio kulturnopovijesne zbirke uz crkve i samostane u Hrvatskoj (Porat, Glavotok, Martinšćica, Klanjec, Ksaver u Zagrebu, Sigurata u Dubrovniku). Uredio je *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva* (Zagreb 1979).

BIBL.: Fragmenti iluminiranog evanđelistara s kraja XI. st. u Rabu, Peristil, 1965–1966, 8–9; Iluminirani rukopisi samostana Male braće u Dubrovniku, Radovi IPU, 1972, 1–2; Iluminirani rukopisi u gradu Korčuli, Zagreb 1974; Prijedlog za rješenje nekih ikonografskih problema, ZUZ, 1977, 12; Porat – povijest crkve i samostana, Zagreb 1980; Glagoljska iluminacija u Senju, Senjski zbornik, 1980, 5; Sigurata, Dubrovnik 1983; Evanđelistar iz 11. stoljeća u šibenskoj katedrali, CCP, 1983, 11; Sakralni prostor tijekom povijesti i danas, (s B. Škunca i F. Škunca), Zagreb 1987; Uloga franjevačkih samostana u urbanizaciji dubrovačkog područja, Zagreb 1990; Iluminirani rukopisi otoka Hvara, Radovi IPU, 1990, 14; Boljinski glagoljski rukopisi, Pazin 1992. Ž. Č.

BADURINA TUDJINA, Marina, keramičarka (Zagreb, 21. XII. 1952). Završila Školu primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1972. U Velikoj Britaniji diplomirala na Bath Academy of Art 1976 (J. Colbeck). Živi u Milanu. Bavi se skulpturom i izradom uporabnih predmeta znatne likovne čistoće i discipline. Stilski bliska umjetnosti 30-ih godina (Art déco) te suvremenu oblikovanju u duhu postmodernizma (*Mala forma*, 1982; *Bijela forma*, 1984; *Sestre*, 1987). Samostalno izlagala u Zagrebu (1985, 1988) i u Milanu (1987/88).

BADIJA, klaustar franjevačkoga samostana

LIT.: I. Zidić, Marina Tudjina Badurina (katalog), Zagreb 1985. — E. Santarella, Marina Tudjina Badurina (katalog), Milano 1987. — T. Maroević, Marina Tudjina Badurina (katalog), Zagreb 1988. Ž. Sa.

BAG → KARLOBAG

BAHORIĆ, Belizar, kipar (Sušak, 24. XI. 1920). Završio je Akademiju u Zagrebu 1950 (A. Augustinčić, F. Kršinić). Bio je lik. suradnik Primorskog vjesnika. Bavio se pedagoškim radom; od 1962–76. bio je direktor Škole primijenjene umjetnosti u Zagrebu. U ranijim godinama radi reljefe i skulpture s motivima rata, stradanja i otpora (logoraši iz Mauthausena, prizori iz poeme *Jama* I. G. Kovačića). Realističke oblike preobličuje u izdužene, izražajne likove s naglašenom dramatikom unutarnjih zbivanja. Oko 1960. približava se apstrakciji. Kontrastira uglučane i »sirove« dijelove metala, ističe konstrukciju i ritam mase u prostoru (*Raspad kristala I*, 1968; *Raspad kristala II*, 1969). U ciklusima *Prodor kroz vrijeme* (1974) i *Erotske igre* (1978–80) služi se simboličkim i metaforičkim asocijacijama osnovnih geometrijskih oblika. Njegova je skulptura pretežno komornog

B. BAHORIĆ, Cvijet